

Funded by the
Erasmus+ Programme
of the European Union

KA2 STRATEGIC PARTNERSHIP PROJECT n°2019-1-LT01-KA201-060726

Citizen in 31 hours

Pilsonis 31 stundā

NABADZĪBA

Mācību resursi

Izdevums *Pilsonis 31 stundā* ir metodisks līdzeklis ekonomikas, pilsoniskās izglītības un ētikas mācību satura apguvei starpdisciplinārā pieejā, kas izstrādāti Erasmus+ KA2 projekta *Citizen in 31 hours* ietvaros. Projekta materiāli sastāv no 10 tematiem: nevienlīdzība, nabadzība, migrācija, piesārņojums, patērētājsabiedrība, sociālie tīkli, mākslīgais intelekts, viltus ziņas, darbs, veselība. Katrā tematā ir trīs nodarbības. Katrā nodarbībā tiek aplūkota konkrēta apakštēma, kas atspoguļo personīgo vai kopienas, vai globālo perspektīvu. Katra no šīm perspektīvām ietver ekonomiskos, pilsoniskos un ētiskos aspektus.

1. NODARBĪBA

Temats: Nabadzība

Problēma: Kā es varu palīdzēt nabadzīgajiem?

EKONOMIKA: privāts atbalsts, bezpeļņas organizācijas

ĒTIKA: draudzība, iejūtība

PILSONĪBA: sabiedriska organizācija, aktīva līdzdalība sabiedriskajā dzīvē

2. NODARBĪBA

Temats: Nabadzība

Problēma: Vai ir iespējams atrisināt nabadzības problēmu?

EKONOMIKA: bagātība un nabadzība, darbaspēks, valdības un privātais atbalsts

ĒTIKA: nabadzības mazināšana, ģimenes ētika, solidaritāte, sociālā solidaritāte, taisnīgums

PILSONĪBA: solidaritāte, sociālais taisnīgums

3. NODARBĪBA

Temats: Nabadzība

Problēma: Kāpēc pasaulē joprojām ir bads?

EKONOMIKA: trūkums, darbs, privātīpašums, apmaiņa

ĒTIKA: taisnīgums, cilvēcība, ekspluatācija

PILSONĪBA: sociālā labklājība, ekonomiskā labklājība, privātā īpašuma tiesības

Redaktors: Ineta Helmane, Agita Klempere-Sipjagina

© LU PPMF, 2020

3. NODARBĪBA

Temats: Nabadzība

Problēma: Kāpēc pasaulē joprojām ir bads?

EKONOMIKA: trūkums, darbs, privātīpašums, barters

ĒTIKA: taisnīgums, cilvēcība, ekspluatācija

PILSONĪBA: sociālā labklājība, ekonomiskā labklājība, privātā īpašuma tiesības

Pamatprincipi un to definīcija.

Nabadzība, bads. Fundamentāla situācija pasaulē, kas izpaužas pastāvīgā resursu, laika, cilvēka spēju trūkumā.

Darbs. Mērķtiecīgas darbības, kurās ierobežoti resursi tiek pārvērsti par precēm un pakalpojumiem, kas nāk par labu cilvēkiem.

Privātīpašums. Fiziskām personām piederošie aktīvi un to atvasinājumi (privāti uzņēmumi), kā arī atzīt, ka noteikts īpašums pieder tā īpašniekam un citiem nav tiesību uz to bez īpašnieka piekrišanas.

Barters. Preču, pakalpojumu apmaiņa pret citām precēm, pakalpojumiem, ieskaitot naudu.

Tiesības uz dzīvību. Atzīšana, ka ikviena fiziskais ķermenis ir viņa īpašums, un citiem tas nav tiesību.

Taisnīgums. Cilvēka un sabiedrības pamatvērtība.

Cilvēcība. Cilvēkam piemīt iedzimtas īpašības, kas viņu atšķir no citām būtnēm (spēja spriest, jūtas, griba utt.).

Sociāli ekonomiskā labklājība. Tas ir subjektīvs labas dzīves mērs ikvienam, bet sabiedrības vispārējā nozīmē - absolūtas nabadzības neesa

Ievads.

Apspriediet:

- Kāpēc jūs domājat, ja civilizācija ir attīstītāka nekā jebkad agrāk, tad kāpēc joprojām katrs astotais cilvēks iet gulēt izsalcis?
- Kas, jūsuprāt, būtu jādara, lai šo situāciju padarītu uz pusi mazāku - tikai katrs sešpadsmitais cilvēks ietu gulēt izsalcis? Vai šāda situācija būtu apmierinoša?
- Vai attīstītākajām valstīm būtu jāuzņemas atbildība par nabadzīgākām valstīm, kā tās var tām palīdzēt? Varbūt esat dzirdējuši par līdzīgām akcijām, vai, jūsuprāt, tās ir efektīvas, kāpēc? Kādas ir to blakusparādības (pozitīvas un negatīvas)?
- Kāda palīdzība jāsniedz, lai palīdzētu ne tikai uz laiku, bet arī mudinātu valstis nostāties uz savām kājām?
- Kā korupcija ir saistīta ar starptautisko palīdzību nabadzīgajiem?
- Kādu iemeslu dēļ nabadzīgo valstu cilvēki nespēj uzņemties iniciatīvu, strādāt, radīt, veikt uzņēmējdarbību un gūt labklājību?

Uzdevumi

1

Visi cilvēki darbojas ierobežotu resursu pasaulē, viņiem trūkst visa, sākot no pārtikas līdz mājoklim un zināšanām. Materiālās bagātības radīšanai cilvēkiem jāizmanto ekonomikas mehānismi: darbaspēks, tirgus/fondi/biržas un privātīpašums. Tomēr daži cilvēki vides vai to ierobežojumu dēļ nespēj izmantot šos mehānismus. Kādi ir tā iemesli?

Vide: slikti dabas resursi: nav dzeramā ūdens, neauglīga zeme. Neattīstīta infrastruktūra: nav skolu, nav medicīnas iestāžu. Nejauši vides apstākļi, piemēram, nodedzināta māja vai zemestrīce, nopostītas mājas, ceļi, skolas.

Cilvēks: fiziska / garīga invaliditāte, spēju trūkums. Kāds nejauši izvēlēts cilvēks - zaudēts darbs.

2

Attaisnojiet vai kļiedējiet mītu.

Taisnība. Atbalsts pārtikai, apģērbam vai mājoklim ir tikai pagaidu atbalsts, kas negarantē turpmāko attīstību. Šāda palīdzība var īslaicīgi mazināt, piemēram, dabas katastrofu sekas, taču ilgtermiņā nav ilgtspējīga. Vissvarīgākais ir dot cilvēkiem iespēju pašiem uzņemties iniciatīvu, izglītēt viņus, veicināt uzņēmējdarbību. Tādā veidā tie būs paēduši nevis vienu dienu, bet visu mūžu.

Mīts. Pēdējo divdesmit gadu laikā absolūtā nabadzībā dzīvojošo skaits ir samazinājies uz pusi. Uz pusi samazinājies arī to skaits, kuriem nav pieejams dzeramais ūdens. Tas ir saistīts ar izmaiņām lielajās valstīs - Indijā un Ķīnā. Viņi ir izstrādājuši starptautisku apmaiņu un draudzīgu politiku attiecībā uz ražošanu, tirdzniecību un uzņēmējdarbību. Liela ietekme ir arī tehnoloģiskajai attīstībai.

Video ilustrācijai: <https://www.youtube.com/watch?v=JzmxQOonnGE>

Daļēji taisnība. Ja pieņemam, ka sliktu finansiālo situāciju izraisa negatīva iekšējā attieksme, piemēram, persona, kas īpaši neuzņemas darbu, mēģina iegūt naudu iztikai nelegālos, nepieņemamos veidos, izmanto tuviniekus vai ļaunprātīgi izmanto valsts sociālo atbalstu.

Vēl viens pieņēmums, kas apstiprina šo viedokli, ir tāds, ka labi nodrošināti cilvēki pārāk maz dalās ar nabadzīgajiem.

Bet šis apgalvojums var būt arī nepatiess, jo nabadzību izraisa nepieņemami cilvēciskie apstākļi. Ir garīgi bagāti un laimīgi cilvēki, kurus saskaņā ar parastajām definīcijām mēs nevarētu nosaukt par materiāli bagātiem.

3

Analizējiet attēlu, apsveriet, vai piekrītat tā idejai. Vai rīcības brīvība ir pietiekams nosacījums, lai atbrīvotu cilvēkus no nabadzības? Vai šī ideja ir morāli pareiza un varbūt ciniska?

4

Fotogrāfa Pētera Menzela projekts "Hungry Planet" fotogrāfijās no visas pasaules atklāj kultūras atšķirības uzturā un sniedz iespēju analizēt, kā valsts ekonomiskā situācija ir saistīta ar valsts iedzīvotāju uzturu: <http://time.com/8515/what-the-world-eats-hungry-planet/>

→ Saitē skatiet fotoattēlus un informāciju.

→ Sadaliet klasi 4 komandās, piešķirot katrai komandai 2 valstis:

1. Norvēģija, Ekvadora.
2. Luksemburga, Butāna.
3. Francija, Mali.
4. Austrālija, Čada.

→ Palūdziet skolēniem sagatavot klasē prezentāciju, atbildot uz šādiem jautājumiem, salīdzinot prezentējamās valstis (meklējiet atbildes tiešsaistē):

1. Kāda ir šo valstu ekonomiskā situācija: kādi noderīgi resursi valstē ir, kāds ir galvenais iztikas avots valstī, preču un pakalpojumu eksports, kāda ir vidējā alga, bezdarba līmenis?
2. Kāda ir politiskā un juridiskā situācija šādās valstīs: valdības forma, izglītības sistēma (izglītības līmenis), veselības aprūpes sistēma, korupcijas līmenis vai tiek ievērots privātais īpašums?
3. Kāda ir šo valstu kultūra: dominējošās tradīcijas, reliģija, ētikas normas?
4. Kā ekonomiskā, politiskā, kultūras labklājība ir saistīta ar valsts dzīves līmeni un nabadzību?

5. Kā viņu uzturā tiek atspoguļota valsts ekonomiskā situācija, politiskā un tiesiskā sistēma, kultūra?

→ Pēc prezentācijām kopīgi pārrunājiet, kura valsts ir līdzīgākā Latvijai, kāpēc.

5

Projekts: darbība (3. solis - darbība).

Komandas, kuras ir identificējušas nabadzības problēmu un iespējamus tās risinājumus, turpina strādāt:

→ Atrodiet vietējo organizāciju, kas risina jūsu identificēto problēmu.

Piemēram, Paēdušai Latvijai, kas rūpējas par trūcīgajiem, vai vietējā dzīvnieku aprūpes iestāde.

→ Organizējiet tikšanos ar organizāciju, iepazīstiniet ar to, kā definējāt problēmu, kādus risinājumus identificējāt un kā izvēlējāties labāko. Apspriediet, kādus atbalsta rīkus organizācija izmanto, ar kādām grūtībām tā saskaras.

→ Vienojieties, kā jūs varat dot ieguldījumu organizācijas darbībā.

Iespējams, ka jūsu komanda varētu palīdzēt strādāt bērnu dienas centrā, organizēt pasākumu vai piedalīties ziedojumu vākšanas kampaņā. Varbūt jūs varētu fotografēt dzīvniekus, aprakstīt viņu stāstus un tādējādi meklēt viņiem aprūpētājus.

Pašnovērtējums.

Pēc šīs stundas skolēniem vajadzētu:

→ Spēt identificēt materiālās labklājības ekonomiskos iemeslus.

Ekonomiskie mehānismi: darbaspēks, biržas un privātīpašums.

→ Spēt identificēt vides un cilvēku šķēršļus ekonomisko mehānismu izmantošanai labklājības radīšanai un tādējādi novest pie nabadzības.

Vide: slikti dabas resursi: nav dzeramā ūdens, neauglīga zeme. Neattīstīta infrastruktūra: nav skolu, nav medicīnas iestāžu. Nejauši vides apstākļi, piemēram, nodedzināta māja vai zemestrīce, nopostītas mājas, ceļi, skolas.

Cilvēks: fiziska / garīga invaliditāte, spēju trūkums. Nejaušs cilvēks - zaudēts darbs.

→ Spēt sniegt efektīvas ilgtermiņa un pagaidu palīdzības piemērus cīņai pret nabadzību.

Efektīvi ilgtermiņā, piemēram, nabadzīgo cilvēku izglītošana lauksaimniecībā, pārrobežu apmaiņa, robežu atvēršana starptautiskajai tirdzniecībai, dažādu politisko ierobežojumu atcelšana (tarifi, kvotas, embargo utt.), kas valstij atvieglo biznesa attiecību nodibināšanu un tādējādi ļauj attīstīties, dzīvot labāk visiem cilvēkiem, kas strādā šajā valstī.

Piemēram, īstermiņā nabadzīgas valsts iedzīvotājiem atnes drēbes un pārtiku.

→ Izprast, kā nabadzība ir saistīta ar ekonomisko, politisko, tiesisko un kultūras vidi.

Piemēram, jo vairāk valstij ir noderīgu resursu, jo atvērtākas un spēcīgākas starptautiskās apmaiņas, uzņēmējdarbība, ražošana, tirdzniecība, labvēlīga nodokļu sistēma - jo zemāks nabadzības līmenis. Demokrātija, tiesiskuma ievērošana, īpašumtiesību ievērošana, kompetenta valdība, izglītība - ir saistīta arī ar zemu nabadzības līmeni valstī. Ja tiek ievērotas dziļas tradīcijas rūpēties par ģimeni un apkārtējiem, tiek respektēta cilvēku daudzveidība, ikvienam ir brīvība turpināt savu personīgo labklājību neatkarīgi no rases, reliģijas, dzimuma, tautības - valsts ir bagātāka.

→ Zināt vietējās organizācijas, kas cīnās pret nabadzību, un to, kā skolēni var personīgi dot savu ieguldījumu.

Piemēram, Sarkanais krusts, kas ir izveidojis bērnu dienas aprūpes centrus, kur skolēni var darboties brīvprātīgi.

Skolēnu ziņā ir izlemt, vai viņi var atbildēt uz šiem jautājumiem. Ja nē, jāuzrunā skolotājs, lai saņemtu palīdzību tēmas izpratnē.